

Fördjupad analys avseende Danderyds kommuns nödvattenplan

Uppdrag

Den 16 mars 2026 (§ 45) uppdrog kommunfullmäktige åt kommunstyrelsen att ta fram en fördjupad analys avseende prioriteringar i avsnitt 3.3 i nödvattenplanen¹. Enligt uppdraget ska ett eventuellt förslag till justerad nödvattenplan kunna behandlas av kommunfullmäktige senast vid dess sammanträde den 1 juni 2026.

Bakgrund till prioriteringar

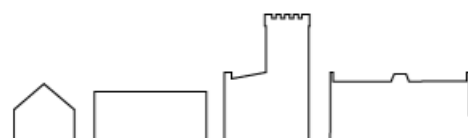
En planeringsförutsättning vid framtagande av nödvattenplanen och dess prioriteringar är att tillgången till dricksvatten vid en större samhällskris kommer att vara begränsad. Är det dessutom en kris där inte bara Danderyds kommun påverkas är bedömningen att få till inga regionala- och strategiska (VAKA)² resurser kommer kunna allokeras till Danderyds kommun. Danderyds kommun måste därför tillse att kommunen har tillgång till egna resurser för nödvattendistribution. Resurser i form av nödvattentankar har redan levererats och etablering av egen nödvattengrupp som kan ombesörja distribution pågår. Danderyds kommun har från och med utgången av 2026 en egen grundläggande förmåga att kunna distribuera nödvatten inom kommunen.

Även om Danderyds kommun har förmågan att distribuera nödvatten inom kommunen så behöver det finnas dricksvatten som kan distribueras. Vid begränsade nödvattensituationer inom kommunen, där endast delar av Danderyds kommun påverkas, kan dricksvatten hämtas från områden där tillgången på dricksvatten fortfarande är god. Vid större samhällskriser där tillgången på dricksvatten genom huvudledning till Danderyds kommun saknas eller är begränsad har Norrvatten uppdraget att producera nödvatten till medlemskommunerna³. För att ytterligare stärka tillgången till nödvatten undersöker

¹ Ref KS 2024/0230.

² VAKA, Ur livsmedelsverket nationell vattenkatastrofgrupp.

³ Rapport Norrvattens roll i nödvattenhantering i medlemskommunerna, NV2024-308

Danderyds kommun även andra alternativ, såsom möjligheten att producera eget nödvatten inom kommunen.

Bedömningen är att Danderyds kommun alltid kommer kunna hantera mindre nödvattensituationer relativt väl. Det är vid större samhällskriser där stora delar av samhället påverkas som begränsningarna i resurser får konsekvenser. Behovet i sådana situationer riskerar att överstiga tillgångarna på nödvattenresurser. Därför behöver kommunen kunna prioritera vem som erhåller nödvatten och i vilken ordning.

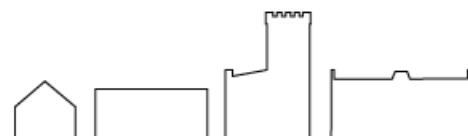
Befintlig prioritering

I de fall prioriteringar behöver göras avseende tilldelning av nödvattenresurser, och i vilken ordning, tillämpas nedanstående prioritetsordning.

Prio	Innebörd	Verksamhet
1	Nödvattentankar eller dunkar levereras i direkt anslutning till verksamheterna.	Vård- och omsorgsboende, socialpsykiatri, HVB.
2	Nödvattentank (~1000L) placeras i nära anslutning till	Kök, vårdcentral, LSS.
3	verksamheterna.	Förskolor, skolor, gymnasium.
4	Dricksvatten hämtas vid en nödvattenplats, inte nödvändig tvis i nära anslutning till konsumenten.	Allmänheten och övriga verksamheter i kommunen.

Befintlig prioritering bygger delvis på livsmedelsverkets inriktning⁴ och delvis på Danderyds kommuns egen bedömning av vad som ska prioriteras och i vilken ordning. Prioriteringen bygger på analysen om var konsekvenserna snabbast blir omfattande och livshotande om dricksvatten inte längre finns i kran. Verksamheter i prioritet 1 bedriver ofta vård och omsorg dygnet runt och är särskilt känsliga för störningar. Boende i dessa verksamheter kan inte heller enkelt flyttas till andra störningsfria platser och personal kan inte utan konsekvenser avdelas för vattenhämtning. Inte heller kan vårdnadshavare eller andra anhöriga överta vård- och omsorg av dessa individer.

⁴ Livsmedelsverket, Handbok i krisberedskap och civilt försvar för dricksvatten.

Verksamheter i prioritet 2 är antingen bidragande till att verksamheter i prioritet 1 får mat eller för att kunna ge vård och omsorg. Att vårdinrättningar fortsatt kan ta emot besökare under mer omfattande samhällsstörningar är av stor vikt, då sjukhusen sannolikt har begränsad förmåga att ta emot patienter.

Verksamheter i prioritet 1 och 2 i Danderyds kommun uppgår till cirka 30 verksamhetsställen varav cirka 10 planeras att förses med dricksvattentankar i direkt anslutning till verksamheten. En omfattande nödvattensituation medger inte att ytterligare verksamheter kategoriseras som prioritet 1 eller 2. Detta beror på att den egna nödvattengruppens lastbil och combotankar⁵ inte räcker till i en större kris inledande skede. Begränsningen utgörs inte primärt av den volym vatten som kan förvaras i kommunens combotankar utan av förmågan att fylla, transportera och återfylla tankarna. Allteftersom situationen utvecklas och nötvattendistributionen förbättras kan ytterligare verksamheter erhålla vatten.

När tillgången till nödvatten bedöms vara tillräcklig tilldelas även verksamheter i prioritet 3–4 nödvatten, i fallande ordning. Dessa hämtar vatten vid anvisade nödvattenplatser. För att detta ska kunna göras effektivt har Danderyds kommun under 2025 anskaffat cirka 1000 vattendunkar, vilka är fördelade på kommunala för- och grundskolor. Målsättningen är denna förmåga ska finnas hos samtliga verksamheter, inklusive privata utförare.

En kompletterande analys visar att för- och grundskolor utgör verksamheter som är av särskild vikt och bör kunna upprätthålla sin funktion även vid nödvattensituationer. Om för- och grundskolor tvingas stänga under en längre period så kan det innebära att vårdnadshavare inte längre kan, eller åtminstone begränsas i sin möjlighet att utöva sina yrken som ofta kan vara helt avgörande för samhällets fortsatta funktion. Elever vid gymnasier klarar sig dock i regel själva utanför skolan vilket innebär att vårdnadshavares yrkesutövning inte särskilt begränsas. För- och grundskolor bör således prioriteras högre än gymnasium, gymnasium bör således ges prioritet 4.

För- och grundskolor bör dock inte prioriteras högre än vård- och omsorgsboenden, köksinrättningar för offentlig verksamhet och övriga vårdinrättningar. Detta då vård- och

⁵ Mobila dricksvattentankar om 1000L, vilka kan transporteras med lastbil.

omsorgsboenden ofta inte ens klarar kortare avbrott utan stora konsekvenser. För- och grundskolor kan fortfarande hållas stängda korta perioder (1–2 dagar) utan större samhällseliga konsekvenser.

Vidare förtydligas begreppet ”kök” i denna analys. Nödvattenplanen prioriterar i första hand tillagningskök som är vitala för att verksamheter i prioritet 1–3 ska kunna upprätthålla sin verksamhet. Övriga kök, exempelvis lunchrestauranger, hänförs till prioritet 4 (övriga verksamheter i kommunen).

Verksamheter såsom hemtjänst, kommunal förvaltningsutövning, näringsidkare och övriga verksamheter i Danderyds kommun behöver fortsatt ha tillgång till vatten vid nödvattensituationer. Därför pågår en uppbyggnad av beredskapslager avseende både vatten och livsmedel, i syfte att krisledningsorganisationer och övrig myndighetsutövning kan fortsätta även under krissituationer. Danderyds kommun behöver även säkerställa att hemtjänsten har resurser för att kunna ge mat och vatten till brukare. Detta arbete pågår parallellt med genomförandet av nödvattenplanen. Åtgärder bör på sikt inarbetas i Socialförvaltningens kontinuitetsplan⁶ eller regleras genom avtal.

En större nödvattensituation som påverkar Danderyds sjukhus riskerar att få omfattande konsekvenser. Sjukhusets behov av vatten överstiger övriga kommunens behov av nödvatten, och en evakuering av sjukhuset skulle påverka hela länet. Danderyds kommun har ingen skyldighet att tillhandahålla nödvatten, men ansvarar för att samordna dessa frågor inom kommunens geografiska område⁷. Sjukhusets primära behov är inte heller nödvatten, utan reservvatten, det vill säga vatten från annan källa än ordinarie huvudledning. Detta vatten trycksätter befintliga vattenledningar i sjukhuset. I samband med en större nödvattensituation där även sjukhuset påverkas etableras samverkan med sjukhusledning för att identifiera behov och klargöra på vilket sätt Danderyds kommun kan bistå sjukhuset. Parallellt med genomförandet av nödvattenplanen bedrivs parallellt ett samarbete med Danderyds sjukhus för att utreda alternativa lösningar för dricksvattenproduktion för såväl sjukhuset som Danderyds kommun.

⁶ Plan vid förvaltning som säkerställer funktionalitet även under störda förhållanden.

⁷ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Inga åtgärder i Danderyds kommuns nödvattenplan eller övriga krisberedskapsförberedelser ersätter behovet av att var och en, invånare som anställd, säkerställer sin egen hemberedskap.

Sammanfattning av fördjupad analys

1: Förskola och grundskola prioriteras före gymnasium. Gymnasium prioriteras ner till prioritet 4 (Övrig verksamhet).

2: Definitionen "Kök" förtydligas med "Tillagningskök offentlig verksamhet".

Kapitel 3.3 Prioritering omarbetas och blir således enligt nedanstående:

Prioritet	Innebörd	Verksamhet
1	Nödvattentankar eller dunkar levereras i direkt anslutning till verksamheterna.	Vård- och omsorgsboende, socialpsykiatri, HVB.
2	Nödvattentank (~1000L) placeras i nära anslutning till verksamheterna.	Tillagningskök offentlig verksamhet, vårdcentral, LSS.
3		Förskola och grundskola.
4	Dricksvatten hämtas vid en nödvattenplats, inte nödvändigtvis i nära anslutning till konsumenten.	Allmänheten, gymnasieskolor och övriga verksamheter i kommunen.